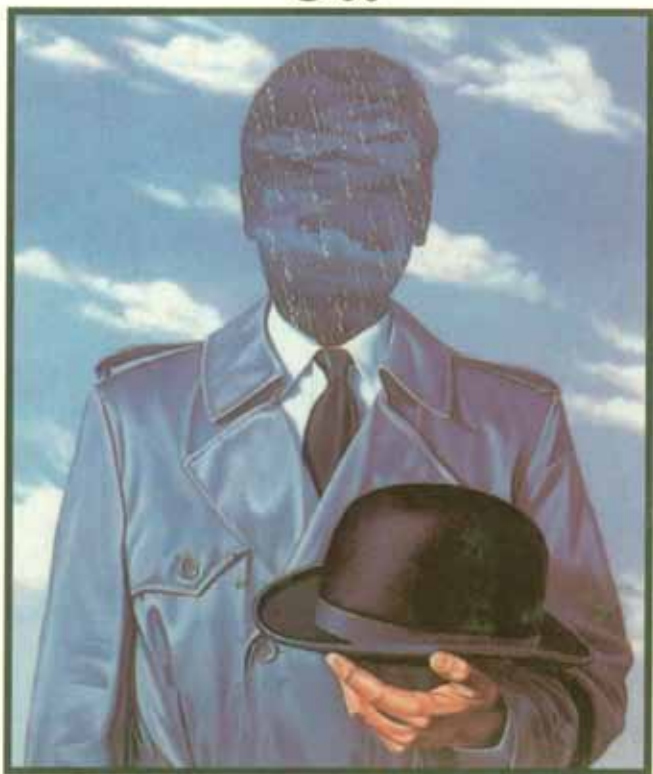

Leonardo Sciascia

BAYKUŞUN
GÜNÜ

roman

♥
CAN

İtalyanca aslından çeviren
SEMİN SAYIT

Leonardo Sciascia

BAYKUŞUN

GÜNÜ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayın Yönetmeni	: İlknur Özdemir
Yayına Hazırlayan	: Pınar Savaş
Dizgi	: Zeliha Yerinde
Düzeltili	: Fulya Tükel
Montaj	: Mine Sarıkaya
Kapak Düzeni	: Semih Özcan
İç Baskı	: Özal Basımevi
Kapak Baskı	: Çetin Ofset
Cilt	: ZE Ciltevi

1. basım : 2002

ISBN 975-07-0228-X

© Leonardo Sciascia Estate, published in Italy by Adelphi Edizioni /
Agenzia Letteraria Internazionale / Can Yayınları Ltd. Şti. (2000)

Leonardo Sciascia
BAYKUŞUN
GÜNÜ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
SEMİN SAYIT

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı

Il Giorno Della Civetta

**LEONARDO SCIASCIA'NIN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI**

BASİT BİR OLAY / *uzun öyküler*
BAYKUŞUN GÜNÜ / *roman*
OYUNUN KURALI / *roman*

*evine gidip yat,
gün doğunca baykuş'un
yaptığı gibi...*
SHAKESPEARE, VI. Henry

BAYKUŞUN GÜNÜ

Otobüs boğuk hırıltılar, beklenmedik sığırcayışlarla sallanıp duruyordu, belli ki kalkmak üzereydi. Sabah karanlığında meydan boş ve sessizdi; Matrice Kilisesi'nin çan kulelerini ince bir sis sarmıştı; otobüsün patirtısından, bir satıcının hem ağlamaklı hem de alaycı bir sesle, "Poğaçalar, sıcak poğaçalar!" diye bağırmasından başka bir şey duyulmuyordu. Biletçi kapıyı kapattı, otobüs dağılıp parçalanacakmış gibi gıcirtılarla hareket etti. Meydana son bir göz atan biletçi koyu renk giysili bir adamın koşarak geldiğini gördü, şoföre, "Bir dakika!" dedikten sonra daha otobüs durmadan kapıyı açtı. Sessizliği yırtan iki el silah sesi duyuldu. Tam basamağa adımını atmak üzere olan koyu renk giysili adam, görünmeyen bir el saçlarından yakalamış gibi bir an havada asılı kaldı, önce evrak çantası elinden düştü, sonra yavaş yavaş kendisi de yere yığıldı.

Biletçi sunturlu bir küfür salladı; yüzü sarı kesilmiş, tir tir titriyordu. Yere düşen adamdan üç metre ötede duran poğaçacı yengeç gibi

kilisenin kapısına doğru geri geri gitti. Otobüste kimse yerinden kımıldamadı; sağ eli vites kolunda, sol eli direksiyonda olan şoför sanki taş kesilmişti. Biletçi kör gibi boş gözlerle bakan yüzlere dönerek, “Öldürdüler!” dedi ve kasketini çıkarıp çılgınca saçlarını karıştırmaya başladı; hâlâ küfrediyordu.

Şoför, “Jandarma...” dedi, “jandarmaları çağırmak gerek.”

Sonra yerinden kalkıp kapıyı açtı ve biletçiye, “Ben giderim,” dedi.

Biletçi önce ölüye, sonra yolculara baktı. Otobüste kadınlar da vardı; her sabah çok ağır beyaz çuvallar ve yumurta dolu sepetlerle gelen bu yaşlı kadınların giysilerinden çevreye yonca, tezek ve yanmış odun kokusu yayılırdı; genellikle herkesi tedirgin eden, sövüp sayan bu insanlar şimdi yüz yılların sessizliğine gömülmüş gibi sus pus olmuşlardı.

Biletçi ölüyü göstererek, “Kim bu adam?” dedi.

Kimseden yanıt gelmedi. Biletçi yine küfrü bastı. O hattaki yolcular arasında adı çıkmış bir küfürbazdı, durmadan, içinden geldiği gibi söver dururdu. Otobüsteki papaz ve rahibelere aldırış etmeden lanetler yağdırdığı için işinden atmaya bile kalkmışlardı. Siracusa yöresindendi ve cina yet görmeye pek alışkın değildi, onun için her zamankinden daha büyük bir öfkeyle sövüp sayıyordu.

Jandarmalar sökün ettiler, tıraşsız başçavuş uykulu görünüyordu. Jandarmaların gelişi miskin yolcularda bir tehlike uyarısı etkisi yaptı; biletçiye izleyerek şoförün açık bıraktığı kapıdan

aşağı inmeye başladılar. Çan kulelerini uzaktan iyice görebilmek için en uygun yeri arar gibi, umursamazlıkla meydanın kenarlarına doğru ilerliyor, arkalarına son bir kez baktıktan sonra sıvışıyorlardı. Başçavuş ve jandarmalar bu dalga dalga ve ağır ağır kaçıışı fark etmediler. Şimdi ölünün çevresinde elli kişi kadar toplanmıştı: Bunlar, bir şantiyede eğitim gören ve işgününün sekiz saatini de boş geçirtecek kadar önemli bir tartışma konusu bulduklarına inanamayan işçilerdi. Başçavuş jandarmalara meydanı boşaltmalarını ve yolcuları yeniden otobüse bindirmelerini emretti. Jandarmalar, çevreye toplanan meraklıları meydana açılan yollara doğru iteklemeye başladılar, bir yandan itiyor, bir yandan da yolculara otobüsteki yerlerine geçmelerini söylüyorlardı. Meydan boşalınca otobüs de boşalmış, ortada yalnız şoför ve biletçi kalmıştı.

Başçavuş şoföre dönüp, “Ne yani,” dedi, “bugün otobüste hiç yolcu yok muydu?”

Şoför anımsamaya çalışır gibi bir sesle, “Vardı birileri,” dedi.

Başçavuş, “Birileri beş-altı kişi demektir,” dedi, “oysa, ben bu otobüsün tam dolmadan kalktığını hiç görmedim, genellikle tek boş yer olmaz.”

Şoför anımsamaya çalışır gibi bir ifadeyle, “Bilmem,” dedi, “bilmem, hani laf olsun diye birileri dedim. Doğal olarak, yalnız beş-altı kişi değil, daha fazlaydılar, belki de otobüs doluydu... Ben hiç bakmam ki kim var kim yok diye, yerime geçer, basarım gaza... Yalnız yola bakarım, bana yola bakmam için verirler paramı.”

Başçavuş sinirden kasılmış eliyle yüzünü

sıvazladı. “Anladım,” dedi, “sen yalnız yola bakarsın; ya sen?” Ve öfkeyle biletçiye döndü: “Sen bilet kesersin, para alırsın, üstünü verirsin, insanları sayarsın ve yüzlerine bakarsın... Ve eğer kodeste sana hatırlatmamı istemiyorsan, hemen söyleyeceksin otobüste kimler olduğunu, en azından on kişinin adını vereceksin... Üç yıldır bu hatıta çalışıyorsun, üç yıldır da her akşam seni İtalya Kahvesi’nde görürüm, bütün kasabayı benden iyi tanırırsın...”

Biletçi sanki layık olmadığı bir övgüden kaçınırmış gibi sırtarak, “Bu kasabayı sizden iyi kimse tanıyamaz,” dedi.

Başçavuş, “Pekâlâ,” dedi ve gülümseyerek ekledi: “Önce ben, sonra sen, tamam... Ama ben otobüste değildim, yoksa bütün yolcuları teker teker anımsardım; onun için bu iş sana düşer, bana en azından on tane ad vermelisin.”

Biletçi, “Hatırlamıyorum,” dedi, “anamın üzerine yemin ederim ki hatırlamıyorum. Şu anda hiçbir şey hatırlamıyorum, sanki bir düş görüyor gibiyim.”

Başçavuş öfkeyle, “Ben seni uyandırmasını bilirim,” dedi, “bir-iki yıl içerde yatarsan bak nasıl uyanırsın...” Sonra sözünü yarıda bırakarak karşıdan gelmekte olan sulh hâkimine doğru yürüdü. Sulh hâkimine, ölenin kimliği ve yolcuların kaçmaları hakkında bilgi verirken otobüse gözü ilişince bir şeyin her zamankinden farklı ya da eksik olduğu duygusuna kapıldı; sanki hep görmeye alışık olduğu bir şey ansızın yer değiştirmiş ya da yok olmuş gibiydi; yerindeyken algılamadığımız ve hiç düşünmediğimiz bir şey beklenmedik bir biçimde ortadan kaybolunca arkasında

bir boşluk bırakır, tıpkı bizi sinir eden sürekli yanıp sönen bir ışığın şıp diye sönmemesi gibi ama en sonunda aradığımız şey birden kafamızda belirlenip biçimlenir.

Başçavuş, muhasebecilik diploması olduğu için S. Kasabası Jandarma Karakolu'nun temel direği sayılan Er Sposito'ya döndü: "Bir şey eksik, ya bir şey ya da birisi yerinde değil," dedi.

Jandarma Eri Sposito, "Poğaçacı," diye yanıtladı.

Başçavuş sevinçle, "Vay canına, doğru be, poğaçacı!" diye bağırdı, köyünün okullarını düşünerek. 'Herkes vermezler ya muhasebecilik diplomasını,' diye aklından geçirdi.

Bir koşu gidip poğaçacıyı yakalamak üzere bir jandarma yollandı; nerede olduğu biliniyordu çünkü genellikle, ilk otobüs kalktıktan sonra sıcak poğaçalarını satmak için ilkokul kapılarına giderdi. On dakika sonra, yüzünde en masum uykusundan uyandırılmış bir ifadeyle poğaçacı başçavuşun karşısındaydı.

Başçavuş poğaçacıyı işaret ederek biletçiye sordu: "Bu da var mıydı?"

Ayakkabılarına bakan biletçi, "Vardı," dedi.

Başçavuş babacan bir sesle söze başladı: "Sen bu sabah, her zaman olduğu gibi, poğaçacı satmak için buraya geldin; Palermo'ya giden ilk otobüs, her zamanki gibi..."

Poğaçacı, "Satış iznim var," dedi.

Başçavuş ya sabır çeker gibi gözlerini havaya kaldırarak, "Biliyorum," dedi, "biliyorum ve de vızgelir bana senin satış iznin; bir tek şey öğrenmek istiyorum, ona cevap ver, sonra salıvereceğim seni, gider çocuklara poğaçalarını satarsın:

Ateş eden kimdi?”

Poğaçacı şaşkın ve meraklı bir ifadeyle, “Yoksa biri ateş mi etti?” diye sordu.

* * *

“Evet, saat altı otuzda Cavour Sokağı’nın köşesinden ya on iki kalibrelik bir karabinayla ya da belki kısa namlulu bir tüfekte iki el ateş edilmiş... otobüs yolcularından hiçbiri bir şey görmemiş: Otobüste kimler olduğunu öğrenmek zaten kolay iş değil, ben olay yerine geldiğimde hepsi sırta kadem basmıştı... yalnız poğaçacı satan biri, o da ancak iki saat sorgulamadan sonra, Cavour Sokağı’yla Garibaldi Meydanı’nın kesiştiği yerde, kilisenin duvarına dayalı kömür çuvalına benzer bir şey gördüğünü ve o kömür çuvalından iki kez şimşek çakıp –aynen böyle dedi– ortalığa bir parıltı yayıldığını hatırlayabildi; hedefe o kadar yakın olduğu halde kurşunlar mucize kabilinden kendisine isabet etmediği için Ermiş Fara’ya on kilo nohut adanmış. Biletçiye gelince; o kömür çuvalını görmemiş bile... otobüsün sağ tarafında oturan yolcular pencerelerin buzlu cam gibi pus tutmuş olduğunu söylüyorlar, belki de doğrudur dedikleri... evet, bir inşaat şirketinin yöneticisi: yirmi milyondan yüksek ihalelere katılmayan, küçük parselli sosyal konutlar, kanalizasyonlar, şehir yolları gibi işlerle uğraşan küçük bir kooperatif... adı Salvatore Colasberna, Cola-sbe-rna; bir zamanlar duvarcı ustasıymış, on yıl önce iki kardeşi ve kasabadan dört-beş başka duvarcıyla birlikte bu kooperatifi kurmuş; işin başında bir proje teknisyeni varmış gibi görünse de her şeyi yürü-

ten ve saymanlığı da yapan oymuş. İyi kötü idare ediyorlarmış, aylıkla çalışır gibi az bir kazançları olsa da, kendisi de ortakları da hoşnutmuş... Yok, öyle ilk yağmurda yıkılıveren türden şeyler değilmiş yaptıkları... Bir kez yepyeni bir çiftlik evi görmüştüm, bir inek sürdüğü için karton kutu gibi yıkılıvermişti... Hayır, o evi büyük bir inşaat şirketi olan Smiroldo yapmıştı: bir ineğin çökertiği bir çiftlik evi... Dediklerine göre, bu Colasberna sağlam iş yaparmış, buralarda onun kooperatifinin yapmış olduğu Madonna di Fatima Yolu var, üstünden boyuna kamyonlar geçmesine karşın bir santim bile çökmemiş; daha büyük şirketlerin yaptığı yollar bir yıl sonra deve kamburu gibi eğri büğrü olurlar... Evet, sabıkası varmış, bin dokuz yüz kır... hah, kırk, üç kasım bin dokuz yüz kırta... otobüsteymiş, anlaşılan otobüsler bu adama uğursuzluk getiriyor, Yunanistan'a karşı giriştiğimiz savaştan konuşuluyormuş; birisi, 'On beş güne kalmaz yutarız onları,' demiş, yani Yunanlıları demek istiyormuş, Colasberna da, 'Ne yani, yumurta mı bunlar?' demiş. Otobüste bir milis ajanı varmış, bunu ihbar etmiş... Efendim?.. Kusura bakmayın, siz sabıkası var mıymış, diye sordunuz, ben de elimdeki evraka bakıp varmış, dedim... Tamam, yokmuş sabıkası... Ben mi faşistim? Tanrı korusun, faşist görünce tahtalara vurum ben... Baş üstüne efendim, emredersiniz." Sabrı tükenmiş gibi yavaşça telefonu kapatıp mendiliyle alnını kuruladı. "Bu herif eskiden partizanmış," dedi, "zaten bir tek partizanlar kalmıştı karşıma çıkmayan."

* * *

Colasberna'nın iki kardeşiyle Santa Fara İnşaat Kooperatifi'nin öbür ortakları yüzbaşının gelmesini bekliyorlardı. Hepsi karalar giymiş yan yana oturuyorlardı, boyunlarında delikli kara atkılar olan iki kardeşin de sakalları uzamış, gözleri kıpkırmızıydı; S. Kasabası Jandarma Karakolu'nun salonunda, bakışları duvardaki renkli nişan tahtasına ve üstündeki 'kurşun atılacak yer' yazısına dikilmiş kımıldamadan oturuyorlardı. Orada beklemekten son derece utanıyorlardı. Böyle bir utanca kıyasla ölüm bile hiç kalırdı.

Az ötede iskemlesinin kenarına ilişmiş genç bir kadın vardı: Onlardan az sonra gelmiş ve nöbetçi jandarmaya başçavuşla görüşmek istediğini söylemişti; nöbetçi, başçavuşun işi olduğunu, neredeyse yüzbaşının geleceğini ve o yüzden çok meşgul olduğunu söylemiş ama kadın 'beklerim' deyip iskemlenin kenarına ilişmişti; boyuna açıp kapadığı ellerine bakmak insanın sinirini bozuyordu. Kadının kim olduğunu biliyorlardı, başka bir köyden olan, ağaç budayıcısı bir adamın karısıydı, adam yakınlardaki B. Kasabası'ndandı, savaştan sonra S.'ye gelip yerleşmiş ve orada evlenmişti. Karısının getirdiği çeyiz ve kendi kazancıyla bu fakir kasabada bayağı hali vakti yerinde sayılan biriydi. Santa Fara Kooperatifi'nin ortakları, 'Garanti kocasıyla kavga etmiş ve yardım istemeye gelmiştir!' diye düşünüyor ve bu düşünce duydukları utancı az da olsa unutturup onları oyalıyordu.

O sırada bir arabanın avluya girip durduğu duyuldu, sonra koridordan ayak sesleri geldi, yüz-

başı adamların beklemekte olduğu salona girerken odasının kapısını açan başçavuş da hazır ola geçmiş dimdik duruyordu, başını öyle bir kaldırmıştı ki, neredeyse tavana değmek üzereydi. Yüzbaşı uzun boylu, beyaz tenli, gençten bir adamdı. Daha ağzını açar açmaz Santa Fara'nın ortakları onun 'anakaralı' olduğunu fark edip hem rahatlamış hem de hafif bir küçümsemeyle, anakaralılar terbiyelidirler ama bir şeyden anlamazlar, diye düşünmüşlerdi.

Başçavuşun odasındaki masanın karşısına yine yan yana dizildiler: Yüzbaşı başçavuşun koltuğuna oturmuştu, başçavuşsa ayaktaydı; öbür tarafta da daktilonun başına geçmiş olan Jandarma Eri Sposito oturuyordu. Jandarma Sposito'nun çocuksu bir yüzü vardı ama Colasberna kardeşler ve ortakları onun varlığından ölesiyeye rahatsız oluyor, acımasız bir sorgulamadan, o kap-kara harflerden ödleri kopuyordu. Yazının bilmececi de öyleydi ya zaten: *'Ak üstünde karalar, birbirini kovalar, kim yazarsa aklında tutar.'*

Yüzbaşı önce başsağlığı, sonra da onları karakola çağırttığı ve üstelik beklettiği için özür diletti. Adamlar hâlâ, 'Anakaralı, ne naziktir şu anakaralılar!' diye düşünüyor, bir yandan da parmakları daktilonun tuşları üstünde, tıpkı eli tetikte ay ışığında tavşan izi süren bir avcı gibi dingin ama pürdikkat bekleyen Jandarma Sposito'yu göz hapsinde tutuyorlardı.

Yüzbaşı sanki yarıda kalmış bir konuşmayı sürdürürcesine, "Çok tuhaf," dedi, "buralarda bir yığın insan imzasız mektuplar yazıp içini döküyor: Hiç kimse konuşmuyor ama bizim, yani biz jandarmaların demek istiyorum, şansımıza her-

kes yazıyor. İmza koymayı unutuyorlar ama yazıyorlar. Her cinayetten, her hırsızlık olayından sonra masama onlarca imzasız mektup geliyor; aile kavgalarından, sahte iflaslardan, hatta jandarmaların sevda ilişkilerinden söz edenler bile oluyor.” Yüzbaşının bu noktada başçavuşa dönüp gülümsediğini gören Santa Fara ortakları onun, Tütüncü Palazzolo’nun kızıyla aşna fişnelik eden ve bütün kasabanın bildiği bu olay yüzünden yakında başka bir yere atanması beklenen Jandarma Eri Savarino’yu düşündüğünü sandılar.

Yüzbaşı, “Colasberna olayı hakkında şimdiye kadar beş imzasız mektup aldım,” diye devam etti, “olay daha dün olduğuna göre, hiç de az sayılmaz; arkası da gelir kuşkusuz... imzasız mektuplardan birinde ‘Colasberna kıskançlık yüzünden öldürüldü,’ yazıyor ve kıskanç kocanın adı da verilmiş...”

Giuseppe Colasberna, “Laf ola beri gele!” diye söylendi.

Yüzbaşı “Ben de öyle düşünüyorum,” dedikten sonra sözlerini sürdürdü: “Bir başkasına göreyse, yanlışlıkla öldürülmüş çünkü Perricone diye birine benziyormuş ve bu imzasız hafiyenin dediğine göre, o herif de yakında hak ettiği kurşunu yiyecekmiş.”

Ortaklar kısaca birbirlerine baktılar.

Giuseppe Colasberna, “Olamaz,” dedi.

Yüzbaşı, “Bal gibi olur,” dedi, “neden ve nasıl olabildiğini de açıklayayım. Sizin olayınızın dışında, ihaleler konusunda çok sağlam bilgiler edindim; ne yazık ki yalnızca bilgi, eğer elimde kanıtlar olsaydı... Diyelim ki bu yörede, bu ilde on tane ihalelere katılan şirket, her şirketin de kendi

arabaları, kendi malzemeleri var; bütün bunlar geceleri ya sokakta açıkta ya yakınlardaki şantiyelerde kalır. Otomobiller nazik mallardır, bir parçası, hatta bir tek vidası çıkarılırsa tamiri saatler, belki de günler alır; hele mazot, katran, yapı iskeleleri gibi şeyleri ortadan kaldırmak ya da yakmak işten bile değildir. Bu gibi malzemelerin ve arabaların yanında, genellikle içlerinde bir-iki işçinin kaldığı barakalar bulunur ama bildiğiniz gibi işçiler uyur, yine de anlarsınız ya, uyumayan kimseler de vardır. Bu araç gereçleri koruma işini böyle uyumayan insanlara vermek daha doğal değil midir? Üstelik, böyle bir koruma önerisi zaten yapılmışsa; eğer bu öneriyi geri çevirmek düşüncesizliğinde bulunmuşsanız, sonradan sizi ikna edip kabule zorlayacak bir-iki olay olur... Doğal olarak, bazı çok inatçı kimseler vardır: Hep hayır derler, istemezler, bıçak kemiğe dayansa bile boyun eğip kabule yanaşmazlar. Siz galiba bu inatçılardansınız, yoksa yalnızca Salvatore mi öyleydi...”

Giuseppe Colasberna, “Böyle şeylerden habermiz yok,” dedi; ötekiler de, gözleri fal taşı gibi açık, onaylarcasına başlarını salladılar.

Yüzbaşı, “Belki,” dedi, “belki ama daha söyleyeceklerimi bitirmedim. Dediğim gibi, on şirketten dokuzu kabul edip koruma istiyor. Ama bu örgüt, tabii hangi örgütten söz ettiğimi anladınız, salt sizin bekçilik adını verdiğiniz işten gelecek kazançla yetinirse oldukça fakir bir örgüt olurdu; oysa bu örgütün önerdiği koruma işi çok daha geniş boyutlarda. Koruması altına giren ve kurallarını kabul eden şirketlere özel artırmalı ihaleler bulur, açık artırmalarda ihalelere girmek için

önemli bilgiler sağlar, tekliflerde size yardım eder, işçilerin başkaldırmalarını önler... Doğal olarak, eğer dokuz şirket bu korumayı kabul edip bir tür konsorsiyum oluşturursa, kabul etmeyen şirket tehlikeli bir yüzkarası olup çıkar; pek fazla bir zararı dokunmaz gerçi ama yine de bu meydan okumasıyla kötü örnek olur. İşte o zaman ya zor bu işe sokulur ya da tümüyle ortadan kaldırılır..”

Giuseppe Colasberna, “Hiç böyle şeyler duymadım,” dedi. Kardeşiyle öbür ortaklar da onaylar gibi başlarını salladılar.

Yüzbaşı bu sözleri duymamış gibi yaparak konuşmasını sürdürdü: “Tutun ki sizin kooperatifiniz Santa Fara yöresinin yüzkarasıdır, yani oyna gelmek istemeyen, ihalelere dürüstçe katılan, hiçbir korumaya gereksinim duymadan rekabetlere girişen bir şirkettir; bazen, özellikle en yüksek ve en düşük fiyat hesaplarında, böyle namuslu davranışı yüzünden, en doğru önerileri yapar... Günün birinde, sizin deyişinizle, saygıdeğer birisi, Salvatore Colasberna’yla konuşmaya gelir. Öyle açık açık konuşmaz, ön tarafında güzel bir işleme bulunan, ama tersyüz edince karma karışık, kördüğüm olmuş ipliklerle dolu bir gergef gibi, anlaşılmaz, imalı bir sürü laf eder... Colasberna bu sözlerdeki gizli anlamı ya çıkaramaz ya da çıkarmak istemez ve o saygıdeğer kişiyi gücendirir. Derken örgüt harekete geçer. İlk uyarı olarak küçük bir depo ateşe verilir ya da bunun gibi bir şey olur; derken bir gece geç vakit, on bire doğru, sizi sıyrıp geçen bir kurşunla ikinci uyarı gelir..”

Santa Fara’nın ortakları gözlerini yüzbaşının bakışlarından kaçırıyor, önce ellerine, sonra baş-

larını kaldırıp duvarda asılı haça, jandarma kuvvetleri komutanının ve cumhurbaşkanının resimlerine bakıyorlardı. Uzun bir duraklamadan sonra yüzbaşı en can alıcı noktaya geldi.

“Öyle sanıyorum ki kardeşinizin başına böyle bir şey geldi,” dedi, “altı ay önce eve dönerken, akşam saat on bir sularında... öyle değil mi?”

Giuseppe, “Hiç haberim yok,” diye kekeledi.

Başçavuş, “Konuşmak istemiyorlar,” diye söze karıştı, “hepsini teker teker gebertsen, ağızlarını açmazlar; gebertilmeyi yeğlerler.”

Yüzbaşı bir el hareketiyle onun sözünü kesti. “Dur,” dedi, “galiba dışarda bekleyen bir kadın var...”

Başçavuş süngüsü düşmüş bir tavırla, “Hemen gidiyorum,” dedi.

Yüzbaşı, “Başka söyleyecek sözüm yok,” dedi ve ekledi: “Zaten gereğinden çok konuştum; sizin de bir diyeceğiniz yok galiba. Yalnız gitmeden önce hepimizin bu kâğıda adlarınızı, soyadlarınızı, doğum yerlerinizi, doğum tarihlerinizi ve adreslerinizi yazmanızı istiyorum.”

Giuseppe Colasberna, “Ben çok ağır yazdım,” dedi. Ötekiler de çok yavaş ve zorlukla yazdıklarını söylediler.

Yüzbaşı, “Zararı yok,” dedi, “vaktimiz var.”

Sonra bir sigara yaktı ve Santa Fara ortaklarının güçlkle yazmalarına bakmaya başladı. Hepsinin elleri kararsızlıkla titriyordu, sanki kalem değil, ağır birer matkap tutuyorlardı. Bitirdikleri zaman yüzbaşı zile bastı ve başçavuşla birlikte içeri giren nöbetçi ere, “Beyleri dışarı götür,” dedi.

Ortaklar ‘Vay canına, bize ne iyi davranıyor

Leonardo Sciascia

BAYKUŞUN GÜNÜ

İkinci Dünya Savaşı sonrası Batı Sicilya; Mafya'nın varlığı, henüz kabul edilmeyen, gizemli bir mit olarak hissedilirken yolsuzluk ve rüşvet olayları çoğalmaktadır. Yerel bir inşaat şirketinin yöneticilerinden biri öldürülünce soruşturmayı yürütmekle görevlendirilen jandarma yüzbaşısının, iktidarın güçlü adlarını rahatsız edeceğinden haberi yoktur; böylece uzantılarını kendisinin de tahmin edemediği bir dolambacın içine girer. *Leonardo Sciascia*'nın romanı, bir polisîyenin bütün gerilimini taşıırken, Mafya sorununun yalnızca Sicilya'ya ait aşk ve aile öyküleriyle bezeli biraz da romantik bir mit değil, sistemin bir sorunu olduğunu da vurgulamak istiyor. Mafya'nın, polisin, hukukun, politikanın hatta Katolik Kilisesi'nin içinde yuvalandığını ve bu kurumların önemli bölümünde çok etkili olduğunu ortaya koyan, yöresel bir gerçek olmaktan çıkarak bütün ülkeye yayıldığının altını çizen roman, *Mafya* sözcüğünü ilk kez açıkça kullanması açısından da altmışlı yılların İtalya'sı için oldukça yürekli bir girişimdi. *Sciascia*, anlattığı öykünün örgüsünde gerçek olayları kullanmış olsa da, birtakım güçlerin saldırısına uğramamak için, gerçek kişi ve olaylarla olan bağı olabildiğince kırmıştır. Kırk yıl sonra bile bir solukta okunan, ayrıntıları ustaca vurgulayan *Baykuşun Günü*, yalınlığı ve yoğunluğu nedeniyle *Sciascia*'nın en sevilen romanı olmuştur.

Kapakdaki resim: FRANK & JEFF LAVATY

ISBN 975-07-0228-X

9 789750 702280

<http://www.canyayinlari.com>